"రజ్జాం గోడ"

"ఇటు 'రజ్జాం'గోడ అటు 'జైలు' గోడ దాటి గోదావరి రాదని కాబోలు రెండుగోడల మధ్యను 'హాట్ మెంటుపురం' నిర్మించారు" అన్నాను, ఓపొద్దు సంచారం చేస్తూ, కూడా వున్న స్నేహితునితో. స్నేహితుడు తదేక ధ్యానంగా "హాట్ మెంట్ పురం" యొక్క కుటీరాల్ని, పుట్టకీట నుండి వట్టి గడ్డి కప్పులదాకా పరికిస్తూ, నా మాట వినిపించుకోనివాడిలా కొంతసేపు ప్రవర్తించాడు. ఆ కొంతసేపు నేను ఏదో కూనరాగం తీసుకుంటూ, నా మానాన్ని నేను, చుట్టూ చూడసాగాను, ఇతని ప్రమేయం ఏమిటన్నట్టు!

ఆ కుసింత వ్యవధి ఎటువంటి కాలం అంటే, అటువంటి కాలం అనుకోండి! మంచి శరత్కాలం మంచుపడే దీర్ఘనిశీధిని యొక్క తెల్లవారఝాం! ఏదో తోచక యిద్దరం బయలుదేరేం ఉషఃకాల విహారంగా! ఏదో తోచక అనేకన్న ఆ దిన్నెలనే చూచి అంటే ప్రకృతికి ఒప్పేనేమో?

తెల్లగా పడమటినుంచి చంద్రుడు చలగా ప్రసరిస్తూ వున్నాడింకా తన శుభ్ర జ్యోత్స్న! క్రుంకవచ్చు అతగాడు మరో గంట గంటన్నరలో! పూరాబింబంగా తోచలే మళ్ళీ చూస్తే! ఒక కళో రెండు కళలో అప్పుడే దేవతలు ఫలహారంచేసినట్లే క్షీణత చూపేడు. కాని చిక్కగానే వుంది కాంతి! కన సొంపుగానే వుంది. మరిన్నీ "హాట్ మెంట్లు" అన్నింటికీ కొత్తగా వెల్ల వేసి, వినోదరూపం ఇచ్చారేమో, సౌధాలు కాకపోయినా సౌధామాకు లంత సౌఖ్యంగా కానిపించాయి సుధాకర తేజంలో!

మా మూకీభావం మళ్ళా ఎప్పుడు సమాప్తమైందంటే, మిత్రుడు మాట్లాడినప్పుడే! "ఇది "హాట్ మెంట్ పురం"లా లేదు. "సైహూ నగర"మేనోయి" అన్నాడు నా స్నేహితుడు. "బల్ల కట్టివున్నంతసేపూ కాదనడాని కెవరి తరం?—అవితే ఇలాగే ఆర్యాపురానికి 'లిస్టర్ పేట' అని పేరున్నట్లు

హిస్టరీ చెప్పేని, ఇప్పుడెవడైనా ఆపేరెట్టి పిలుస్తూ వున్నాడా? అందరూ ఆర్యాపురమనే అంటున్నారు!" అన్నాను. "అవితే 'హిస్టరియా'కు పూర్వం ఇన్నీసుపేట నేమనేవారు?" అని అడిగాడు నేస్తుడెటకారంగా!

"అది స్వతహాగా ప్లీడర్లు అంతా వుండే పేట కాబట్టి, ఇంగ్లండులో "ఇన్సు" అన్నది బ్యారిష్టర్లను తయారు చేసేది కాబట్టి, ఆ బ్యారిష్టర్లలాంటి ప్లీడర్లే కళ్ళూ కాబట్టి, ఆ పేట ఇన్నీసుపేట అనేరు" అన్నాను అతి సీరియస్ గా.

"కాదు. "ఇన" అంటే సత్రవు, నాశం వారి సత్రవుచేరువనుండబట్టి ఆపేరొచ్చింది" అన్నాడు మిత్రుడు, నిఘంటువు పెట్టె నన్నొంటిపాటున కొట్టినట్టు. ఇలా పేర్లమీద పేటలమీద కొంతవఱకు మేమిద్దఱం తర్జనభర్జనంచేసుకు మళ్ళీ మౌనందాల్చాం! ఈ మధ్యమధ్య మా మౌనాని క్కారణం, చుట్టూవున్న ప్రకృతియొక్క పరమాత్మ స్వరూపమే అని నమ్మండి!

"హాట్ మెంట్లు" నిర్మాణం అయినా ఇంకా పదిగెట్లు వల్లమాల్నంత ఖాళీస్థలం వుంది. కాపురం వుండేవాళ్ళుంటే అక్కడ కాళీఘుట్ తెచ్చి యిక్కడ పెట్టొచ్చు. అదంతా ఎర్రమట్టి ఇసుక కలిసిన మెఱక ప్రదేశం. సూర్యోదయం అయితే, ఆ జేగురుమటి పూసకు ఉదయం కసరత్తు చేసి ఆంజనేయుల్నో మంకేహాల్నో జయించి, ఆవెంటనే విజయవంతంగా పిలువడతూ వున్నాడా ఓ గుండాభాయి అని అనకోవలసిందే! అంత నిర్మానుష్యంగాను, నిర్మలంగాను, నిశ్చింతగాను వున్న జాగా!

ఎక్కడైనా పెద్దపుట కనిపిస్తే అందులో ఏ వాల్మీకి మహామునో ఇంకా వున్నాడనే టంత పురాతనంగా కనిపిస్తుంది. మఱి ఆ చుట్టుప్రక్కల చింతలు, తాళ్లు, రేగు పొదలు, జీడిమామిడిమొక్కలు, వేపలు ఇవన్నీ కూడా శతవృద్ధులవల్ల పోల్చబడవలసిందే! ఏనాడు నాటబడ్డాయో? "కోట'కు ముందు అనాదినుంచీ నిలిసినవంటారు. మనుష్యులువేస్తే లేచినవి కావుట! కడచిన కల్పాంత ప్రళయమప్పుడు గింజనైటిల్లి పల్లటిల్లి బయలుదేఱిన వనాంతరాలై యుండాలి తదాదీ అవన్నీ సందులేనివై, స్వాధీనం కానివై, ఒలిసి, కలగలసి, నిలిచివుండాలి. భగవాన్ ఆ సర్వేశ్వరునియొక్క అవ్యాజ కరుణా కటాక్ష వీక్షణాలవల్ల!

ఆలా ఒక నిమేషం దేవుణ్ణి స్మరిస్తూ, ఒకనిమేషం ప్రకృతిని వరిస్తూ, నడిచాం కొంతమేఱ. అంతా ఇంకా రాత్రిలాగే కనిపించింది. "అరెరే! మన మేమైనా అనుకొన్న వేళకు చాలా ముందుగా మేలుకొన్నామా?" అని నాలుక్క అచుకున్న వాళ్ళమై మళ్ళేం! నిజమే కూడాను! ఒక్కొక్కప్పుడు, వెన్నెల రాత్రుళ్ళు అర్ధరాత్రే కూస్తాయి కాకులు కావుకావుమని, కోళ్ళు కొక్కొరోకోమని!

వెనక్కు మళ్ళీ మళ్ళేటంలో, స్ఫుటతరంగా "జైలు" గోడ, గోడలోపలి ఉరి స్తంభాలు కొనవచ్చాయి మాకు ఉత్తరపు దెస. మఱి దక్షిణపు దెస "రంజాం" గోడ యొక్క సుమారు రెండుగజాల యెత్తు మూడుగజాల పొడుగు, అరగజం మందం, పై నీతట్టు ఆతట్టు రెండు గుమ్మటాలు పొడుగుపాటివి రెండు పొట్టివి, ఇలా సమస్తం సర్వాంగసుందరంగా, అతి గుట్టుగా పుట్టగొడుగుల్లో లేచివున్నట్టుంది.

ఈ జైలుగోడదూకి ఆ రంజాం గోడకేసి నడుస్తూవున్న ఒకానొక వ్యక్తియొక్క నీడ, నీడతోపాటు వాడు, వాడు అనగా ఆ నీడకు హక్కుదారుడు, అసలు దారుడు అయిన ఘనవాడు కాపడ్డాడు. అతణ్ణి అడ్డు తగిలా లేకపోయినాం! 'ఎవరవు?' అని అడగలేకపోయినాం! కాని అరసి ఆశ్చర్యపోయాం! ఆశ్చర్యపోయి ఆ పాళంగా

కేశముల సౌందర్యాభివృద్ధికి
కాష్మీర్-కుసుం
ఇష్టమైన సూనెలో నానబెట్టుడు
సుగంధ చర్మరక్షణ మలామ్
సాంటలక్స్
దురద, గజ్జలు కాళ్ళు, ఘుటిమలకు
ప్రేమలీలా
ప్రసిద్ధమైన మైసూర్ ఊదువత్తులు
నంజన్‌గూడు-పండ్లపొడి
ఫ్యాక్టరీ వారి
నమ్మకమైన 60 ఆయుర్వేద ఔషధములు

ఏజంట్లు : యునైటెడ్ కంపెనీ,
54, బందరువీధి; మద్రాసు-1
బ్రాంచి : గాంధినగర్. విజయవాడ-2.

నిశ్శేషులం గాక, సర్వసాధారణులకు మల్లే! — ధైర్యంగా అనుసరించాం! అనుసరించిన కొద్దీ, చురుకుగా అంజలు వేసినవాడై ఆ వ్యక్తి వెనక్కు చూడకుండా నే 'రంజాం' గోడముందు మోకరించాడు. ఎప్పుడైతే మోకరించాడో మే మల్లంతదూరాన్ని అతగాడికి తెలియకుండా ఆగిపోయాం!

అతడు తన తెల్లని గడ్డాన్ని, పిడప చలిగాల్లో, తుదివన్నెల్లో తెల్లపురలా అల్లల్లాడించుకుంటూ, నమాజు చేసేడు ఆ రంజాం గోడ కెదురుగా! అలా అతగాడు నమాజు చేస్తూనే వున్నాడు - జైలుగోడమీదనుండి జోడుగుళ్ళ బారుతుపాకి ఢాం మని పేలింది! రెండు గుళ్ళు రెండు గుళ్ళు మా బుజాలు రాసుకుంటూ పోయాయా అన్నంత "విజ్జు"మంటూ దాటి ఆ నమాజు చేస్తూ వున్న మనిషియొక్క వీపున తగిలాయి. అతగాడు రిమ్మతిరిగి పడ్డట్టుపడిపోయినాడు మాట లేకుండా! మళ్ళీ వాటం అంతా తాటుసూ అయింది. ఏమైపోయినాయో ఆవటకూ కన బడిన చుటుకూ, [illegible]వరికీ గోడ అకని దుముకూ దూరమూ?

జైలుగోడ మీదనుండి తుపాకులు పేల్చిన జవానులు ఇద్దరూ ఉరుకుం పట్టున దిగారో ఏమో, ఈవల తట్టుకు అనగా, మాతట్టుకు, దిగి, పడివున్న ముసిలి ఖైదీవంకకు నడుస్తూ వచ్చారు - బ్రతికివున్నాడో చనిపోయిన వాడో అని చూడ్డానికి లాగుంది.

మేము వాళ్లను వాళ్ళ తుపాకులను చూస్తూ చూస్తూ, మెల్లిగా "రంజాం" గోడ ఆవలితట్టుకు అనగా రెండో వెంపుకు తప్పుకున్నాం. — గోడకు రెండువైపు లుంటాయిగా? —

ఉండుండి పొట్టికమ్మటాల సందునున్న ఒంటి దిమ్మ మీదుగా తలలెత్తి కనుగొనేవాళ్ళం! గోడావలితట్టు మళ్ళీ మామూలుగాని దృశ్యం కానరాలేదు. మాటన్నా 'బుడా' 'దాడి' జలజలా రాలిపోతున్న మాత్రంగా ధ్వనించింది "జైలు గోడ దాటడం నేర్చాను గాని, యీ రంజాంగోడ దూకడం నేర్వలేకపోయాను! - ఇక్కడ చచ్చాను బే! ఇక్కడ చచ్చాను బే!" అన్నట్టయింది

అతడనుకొనే స్వగతం జగత్తుకు వినబడకుండా, జైలుజవానులు జోళ్ళ సమేతంగా కాళ్లు చప్పుడు గావించుకుంటూ, "జైలుగోడ దూకినవాడు ఈ పొట్టిగోడ దూకలేకపోయాడా? మతం వాని నల్లా చేసింది! అల్లా బిసిమిల్లా!" అనుకుంటూ వానిని మోసుకుపోయేరు! —

నేను నా స్నేహితుడు తలలెత్తి ఈ తట్టునుండి ఆతట్టు చూపులా నేసరికి అంతా ఆ మహాదృశ్యం హారతి కర్పూరం హారించి పోయినట్టు హరించిపోయింది.

గోడ్డుమీదనుంచి తెల్లాతీ పునరావృత్తంగా పై వృత్తాంతం మేం స్నేహితులం బిగ్గరగా చెప్పకొంటూంటే, బాటసార్లు అనేరు "అంత విడ్డూరం జరిగి, ఫిరంగులే పేలివుంటే, ఆకొండున్న గుడిసెల్లో వాళ్ళింకా తమ అరచేతులు గుండెలమీద పెట్టుకు వెచ్చెచ్చగా నిదరోతూ వుండగలరా? మీరంతా కవనం కరణం కవితె!" అన్నారు. "ఆ పురంలో కాపురం వున్న వాళ్లందరూ సొంత యిళ్ళమధ్య పడిపోయిన బాపతువారీ వాళ్లు. మీకేం తెలుసు? సామూ నిప్పడే జేరమోసుకు బదలి నిద్రించేరు!". అన్నారు బాటసారులు నవ్వేరు. నా మిత్రుడుకూడా ఎప్పుడూ నవ్వనివాడు నవ్వేడు.

కాని క్షీణచంద్రుడొక్కడూ మాత్రం నాతో ఈడూ జోడూ గావుండి, తాను వెలవెలబోతూవున్నా నామాట నమ్మాడు. ఎంచేతా? ఇస్లామ్ చిహ్నం చంద్రవంక కాబట్టి!

జైలు నాలుగుగోడల మధ్య? ఏ మతం లేదు! ఏ కులం లేదు! — అక్కడ ఏ లేది అంధకార మొక్కటే! సూర్యభగవానుడా? ఉండడు! చుక్కలు మొదట్నే కనబడవు! అవన్నీ యీవలి స్వేచ్ఛావాతావరణంలోనివే

ఈలా ఈలా మళ్ళీ మౌనంలో పడ్డాం! నేనూ నా మిత్రుడూను; ఈమాటు బాట, బాటసార్లు కూడా పరిహరింపబడ్డారు! ★

స్నానఘట్టం ఫొటో: యల్. యమ్. యన్. బాబు, మద్రాసు.